

کارگران جهان در برابر «بانک جهانی»

کمیسیون کارگری سازمان اتحاد فدائیان خلق ایران

گزارش سالانه اخیر «بانک جهانی» در مورد طبقه بندی کشورها بر پایه «مناسب ترین شرایط انجام کسب و کار» که در سپتامبر گذشته انتشار یافت، با اعتراض شدید «کنفدراسیون بین المللی اتحادیه های کارگری» روبرو گردید. کنفدراسیون بین المللی، باری دیگر، خواستار تغییر و تجدید نظر اساسی در ساختار و سیاست های متداول بانک جهانی و دیگر نهادهای مالی جهانی شد. کنفدراسیون بین المللی اتحادیه های کارگری بزرگترین تشکل سندیکایی در سطح جهانی است که حدود یک سال پیش، با به هم پیوستن چند نهاد بین المللی ایجاد شده و در حال حاضر با عضویت حدود ۳۰۰ تشکل کارگری ملی از ۱۵۲ کشور جهان، بیش از ۱۶۸ میلیون کارگر را نمایندگی می کند.

گزارش اخیر بانک جهانی با عنوان «انجام کسب و کار»، پنجمین گزارش سالانه درباره این موضوع است که از جانب این نهاد عمده سرمایه داری جهانی منتشر می شود. در این گزارش، ۱۷۸ کشور، بر مبنای معیارهایی که توسط مسئولان و کارشناسان بانک جهانی تعریف و تعیین می گردد، ارزیابی و رتبه بندی می شوند. منظور از این رتبه بندی نیز آنست که کدام یک از کشورها از دیدگاه گردانندگان این نهاد دارای «مساعدترین» شرایط برای کسب و کار و تجارت و سرمایه گذاری هستند. آن معیارها، به تصریح خود گزارش، ده شاخص یا ملاک را در بر می گیرد و یکی از مهمترین آنها، مربوط به شرایط کار و اشتغال در هر کشور است. با کاربرد این معیار، هر کشوری که بیشترین مقررات زدایی را در بازار کار انجام داده و یا به عبارت دیگر، از کمترین مقررات حمایتی کار و اشتغال برخوردار باشد، بیشترین نمره را کسب کرده و در صدر رده بندی جای می گیرد. طبق این شاخص، دولت‌هایی که به حذف و «اصلاح» هرچه بیشتر قوانین کار و تأمین اجتماعی مبادرت می کنند، مناسب ترین وضعیت برای کسب و کار را فراهم می نمایند.

سایر معیارهای مورد عمل بانک جهانی در تهیه این گزارش نیز مقررات زدایی در عرصه تجارت داخلی و خارجی، کاهش مالیات ها، تحکیم و تقویت حقوق مالکیت، حمایت افزونتر از سرمایه گذاری های خارجی، دسترسی آسانتر به اعتبارات بانکی، و نظایر اینها است. لکن شاخصهای دیگری چون سیاستهای اقتصادی کلان، تسهیلات زیربنایی و سایر عوامل اقتصادی یا اجتماعی، بازم به تصریح خود گزارش، در این ارزیابی مد نظر قرار نمی گیرند. فصل مشترک معیارهای مورد نظر، همانا «آزاد سازی» و یا مقررات زدایی است.

در اعتراض به این گزارش، کنفدراسیون بین المللی اتحادیه های کارگری، ضمن انتقاد شدید از «ایدئولوژی مقررات زدایی» حاکم بر آن، اعلام می دارد که کشورهایی که با حذف و یا کنار نهادن مقررات حمایتی کارگری، بیشترین نمره را از کارشناسان بانک جهانی کسب می کنند، در واقع عواقب چنین کاری را در مورد اشتغال، امنیت شغلی، سطح دستمزدها، شرایط کار و به طور کلی در مورد پایمال شدن حقوق بنیادی کارگران، کاملاً نادیده می گیرند. این بدان معنا است که مطابق دیدگاه حاکم بر بانک جهانی، «حذف محدودیت های ساعات کار، کاهش حداقل دستمزدها و یا حذف مقررات در مورد اخراج های دسته جمعی، بهترین راه برای رشد اقتصادی محسوب می شود».

چنانکه در بیانیه اعتراضی کنفدراسیون کارگری آمده است، بر اساس همان شاخص مربوط به کار و اشتغال، یعنی مقررات زدایی از بازار کار، کشورهای افغانستان، گرجستان، هائیتی، مغولستان، عربستان، کمبیا، چین و ... در رده های بالاتری از کشورهایی چون فنلاند، سوئد، هلند و کره جنوبی قرار می گیرند. در حالی که مثلاً درجایی مانند عربستان، سخن گفتن از سندیکا عملاً معنایی ندارد، در چین، به غیر از نهادهای رسمی، اتحادیه های کارگری آزاد وجود ندارند و کلمبیا

صاحب رکورد بین المللی از حیث قتل اعضا و رهبران سندیکاهاست. در گزارش امسال بانک جهانی، بر مبنای این شاخص و دیگر شاخصها، مصر رتبه خیلی بالاتری را به دست آورده و بسیار مورد تشویق و تمجید قرار گرفته که توانسته است ۵ رشته «اصلاحات» از ده مورد توصیه شده را به مرحله اجرا درآورد. اما همان طور که اخبار رسانه های بین المللی حکایت می کند، این کشور طی شش ماه گذشته شاهد گسترده ترین اعتصابات و تظاهرات کارگری، در اعتراض به همان «اصلاحات» بوده است. بالاترین مرتبه، یعنی مناسب ترین جای کسب و کار، بر پایه مجموعه معیارهای بانک جهانی نیز سنگاپور است. یعنی همان «جزیره- دولت»ی که همچنان به عنوان ویتترین سرمایه داری جهانی عرضه می شود.

قابل توجه است که تهیه و ارائه چنین گزارشهایی از سوی بانک جهانی، صرفاً یک کار به اصطلاح تحقیقاتی و یا اداری و ادواری حاشیه ای نیست. نه فقط این گزارش حاوی دستورالعمل های مشخص به کشورها برای مقررات زدایی و آماده کردن فضای مساعد برای کسب و کار است، بلکه همین رتبه بندی ها به وسیله بانک جهانی و دیگر نهادهای مالی و اقتصادی بین المللی مورد استفاده قرار می گیرد تا به دولتها فشار بیاورند که توصیه های مورد نظر را هرچه سریعتر و وسیعتر به مورد اجرا بگذارند.

چنین گزارشهای ضد کارگری و ضد سندیکایی در حالی نشر و ترویج می شوند که، چنان که کنفدراسیون بین المللی در اعتراضیه خود تصریح می کند، بانک جهانی طبق موازین و قواعد بین المللی موجود موظف به رعایت ضوابط اولیه و اساسی سازمان جهانی کار، از جمله در مورد حقوق بنیادی کارگران است. در صورتی که گزارشهای «شرایط کسب و کار» بانک جهانی کشورهایی را هم مورد بررسی و در رتبه های بالا قرار می دهد که اصلاً عضو سازمان جهانی کار هم نیستند و رسماً نیز از هیچ گونه مقررات بین المللی در این زمینه تبعیت نمی کنند. به علاوه، بانک جهانی در سالهای اخیر مدعی مبارزه با فقر نیز شده و به دولت های عضو هم ظاهراً سفارش می کند که برای «فقر زدایی» اقدام کنند. چنین ادعایی در مغایرت کامل با موضعگیری و توصیه های گزارش مورد بحث است که اساساً هیچ اعتنایی به وضعیت معیشتی و رفاه مزد و حقوق بگیران ندارد. کنفدراسیون بین المللی، با انگشت نهادن بر این تناقضات آشکار، خواهان تجدید نظر اساسی در سیاست های بانک جهانی شده است.

در اقدامی دیگر، کنفدراسیون بین المللی اتحادیه های کارگری به همراه «فدراسیون های بین المللی سندیکاها» و برخی نهادهای سندیکایی دیگر، بیانیه مشترکی صادر کرده و از بانک جهانی و صندوق بین المللی پول خواستند که سیاستهای خود را با «اهداف هزاره سوم میلادی برای توسعه پایدار» و تدابیر مربوط به ایجاد شرایط «کار شایسته» (که توسط سازمان ملل متحد تصویب و اعلام شده است) منطبق و هماهنگ نمایند. این بیانیه مشترک، با انتقاد مجدد از مفاد گزارش اخیر بانک جهانی، در آستانه برگزاری مجمع سالانه بانک جهانی و صندوق بین المللی پول در ماه جاری (۲۰ تا ۲۲ اکتبر)، صادر گردیده است.

در رویارویی مستمر کار و سرمایه، با جهانی شدن هرچه سریعتر و گسترده تر اقتصاد، عرصه جهانی هم اهمیتی روزافزون می یابد و ضرورت گردآوری و پیوند همه نیروهای اردوی کار، در ابعاد جهانی، بیش از پیش، احساس می شود. اقدامات و تلاشهای کنفدراسیون بین المللی و دیگر تشکل های جهانی کارگری نیز از این جهت حائز اهمیت شایان است. اما از آنجا که اردوی سرمایه، از سالها پیش، نهادهای جهانی خاص خود، همچون بانک جهانی، صندوق بین المللی پول، سازمان تجارت جهانی و ... را ایجاد و مواضع مرتفعی را تصرف کرده است. کارگران و زحمتکشان جهان هنوز نیازمند حرکت های بزرگتر، مبارزات متحد و هماهنگ و پیوندهای بین المللی گسترده تر هستند. □